

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY -
INFRASTRUKTÚRA, KRITIKUS
INFRASTRUKTÚRA BIZTONSÁG**

Időszak:

2013. március

Dátum:

2013. április 17.

SZÁZADVÉG
ALQJITVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNKA- ÉS TANULÁSDOKTATÁSI KUTATÓ KÖZPONT

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
1 Monitoring	3
1.1 Hitelezési körkép.....	3
1.1.1 A lakossági szegmens hitelezése.....	3
1.1.2 A vállalati szegmens hitelezése.....	6
1.2 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés	8
1.3 Az egyes bankok jövedelmezősége.....	9
2 Elemzés: Az MNB Növekedési Hitel Programjának piaci megítélése	13
3 Elemzés: Fiókosodás a hitelintézeti szektorban	17

Vezetői összefoglaló

Februárban folytatódott a lakosság mérlegalkalmazkodása, mely során leépül a korábbi években vállalt adósság. A szezonálisan kiigazított adatok szerint devizában 30 milliárd forinttal haladta meg a törlesztések mértéke a hitelfelvételt, míg forintban nettó 1,3 milliárd forintnak felelt meg a hiteltörlesztés. Az újonnan kihelyezett forint alapú lakáscélú hitelek szezonálisan igazított értéke 9,3 milliárd forintot tett ki februárban, ami kismértékű csökkenést jelent a januári adatahoz képest. Az eddigi trendek egyelőre nem tükrözik a lakáscélú hitelekhez nyújtott állami kamattámogatás hatását, mely idén a korábbi alacsony érdeklődés miatt kedvezőbb feltételekkel igényelhető.

A vállalatok februárban a szezonális hatásoktól szűrt adat szerint 4 milliárd forinttal több forinthatelt vettek fel, mint amennyit igényeltek. A deviza alapú hiteleket illetően azonban továbbra is nettó hiteltörlesztő pozícióban voltak, összesen 26 milliárd forinttal haladták meg a törlesztések az új hitelek felvételét. Eltekintve a folyószámla-hitelektől a hitelintézetek 169 milliárd forint értékben nyújtottak hitelt a vállalatok számára, melynek kétharmadát az 1 millió euró összeghatár feletti hitelek tették ki. Az elmúlt egy évre visszatekintve mindkét számot illetően egy enyhén növekvő trend kirajzolódását láthatjuk.

Az általunk megkérdezett elemzők pozitívan fogadták az MNB áprilisban bejelentett Növekedési Hitel Program I. pillérét, azonban véleményük szerint sok múlik a kidolgozás alatt álló részleteken, vagyis a hitelnyújtás feltételein, és a kamatmarzs 2 százalékos szintje is problémás lehet. A program II. és III. pillérével ugyanakkor a válaszadóknak csak a 40, illetve 60 százaléka értett egyet. A devizatartalékra vonatkozóan azt nyilatkozták, hogy a befektetői elvárásoknak is megfelelő optimális szint 25–30 milliárd euró lenne. A megkérdezett szakemberek többnyire egyetértett abban, hogy a program hitelezési és reálgazdasági hatása nem lesz jelentős.

Folytatódott a vállalati forinthitelek kamatainak mérséklődése februárban mind az újonnan, mind a korábban kihelyezett hitelek esetében, ami tükrözi a jegybank kamatcsökkentési sorozatát. Eközben az újonnan nyújtott deviza alapú hitelek kamatai jellemzően magasabbak voltak az előző hónaphoz képest, ami a megnövekedett kockázatok miatt következhetett be. A lakossági szegmensben denominációtól függetlenül ismét csökkentek a már fennálló hitelállomány kamatai, miközben az új hitelek drágábbak lettek.

Az MNB márciusban ismét csökkentette az alapkamat szintjét, így jelenleg 5 százaléknak felel meg az irányadó ráta mértéke, ami történelmi mélypontot jelent. Kedvezően hatott a befektetők megítélésére, hogy a Monetáris Tanács kifejtette közleményében, hogy akkor kerülhet sor további kamatvágásra, ha továbbra is mérsékelt marad az inflációs nyomás, és csökken a pénzügyi piaci környezetet övező bizonytalanság. A legfrissebb számok azonban a hazai országhoz tartozó kockázat romlását jelzik. Az 5 éves CDS értéke 74 bázisponttal lett magasabb

március folyamán, így a hónap végén 386 bázispontnak felelt meg. A forint árfolyama eközben az euróval szemben 3 százalékkal, a dollárral szemben 5 százalékkal lett gyengébb, így egy euró 304, egy dollár 237 forintba került.

2012-ben összesen 161 milliárd forintos veszteséget szenvedett el a bankszektor, ami 34 százalékkal kevesebb az előző évinél. Az egyes hitelintézetek eredményét vizsgálva jellemzően a kamateredmény visszaesését láthattuk, amit a bankok a végtörlesztés miatt csökkenő hitelállománnyal magyaráztak. Emellett az eredmények javulását, a mérlegfőösszegek zsugorodását, a kockázati költségek csökkenését emelik ki a bankok jelentéseikben, továbbá felhívják a figyelmet az árfolyamgát kedvező hatására.

A PSZÁF véleménye szerint – a mellette szóló érvek túlsúlya ellenére – hazánkban nincs erős „fiókosodási” tendencia, vagyis nincsenek a leányvállalatok tömeges fiókteleppé alakulására utaló jelek. Amennyiben a folyamat mégis megindul, az nem tekinthető kockázatnak, sokkal inkább egy strukturális átalakulásnak lehetünk tanúi. Bizonyos elméleti megfontolások szerint egy gyenge gazdaság esetén kedvezőbbnek tekinthető a fióktelepek centralizált modellje az erősebb anyabanki támogatás miatt, és nagyobb sokk-ellenállóképességgel bírhat a tőke rugalmasabb mozgása miatt. Mindazonáltal a PSZÁF figyelemmel kíséri a fiókosodás mellett szóló érvek erősödését. Ilyen érv lehet a kialakulóban lévő bankunió is. A benne működő intézményeket ugyanis a piac biztonságosabbnak ítélné, és a leányvállalattal szemben egy fióktelep esetén közvetlen lenne a kapcsolat a bankunióval.

1 Monitoring

1.1 Hitelezési körkép

A pénzügyi közvetítőrendszer a gazdaság zavartalan működése esetén betétgyűjtési és hitelezési tevékenysége révén allokálja a megtakarításokat. Jelenleg Magyarországon a zavaró tényezők között szerepel a rossz hitelportfólió, vagyis a késedelembe lévő adósok magas aránya, továbbá a szektort érő fiskális terhek. Az új hitelek kihelyezését akadályozza a tényezők mellett a gazdasági kilátások bizonytalansága is, ami megnehezíti a vállalatok számára a tervezést, és a hitelintézeteket is alacsony kockázatvállalásra ösztönzi. Mindezek eredményeként sem a lakossági, sem a vállalati hitelezés nem mutat fellendülést, az új kihelyezések értéke egyik szegmensben sem éri el a törlesztések mértékét. Ez visszafogja a vállalatok beruházásait és a háztartások fogyasztását, ami visszahat a gazdasági növekedésre.

1.1.1 A lakossági szegmens hitelezése

Februárban tovább folytatódott a lakosság mérlegalkalmazkodása, mely során leépül a korábbi években vállalt adósság. A szezonálisan kiigazított adatok szerint devizában 30 milliárd forinttal haladta meg a törlesztések mértéke a hitelfelvételt, ami megegyezik a korábbi hónapok tendenciájával. Forintban is nettó hiteltörlesztői pozícióban voltak a háztartások, ám a hitelek leépítése ennél kisebb mértékű, a nettó 1,3 milliárd forintnak felelt meg.¹ Az újonnan kihelyezett forint alapú lakáscélú hitelek szezonálisan igazított értéke 9,3 milliárd forintot tett ki februárban, ami kismértékű csökkenést jelent a januári (9,7 milliárd forint) adathoz képest.² Az eddig adatok tehát egyelőre nem tükrözik a lakáscélú hitelekhez nyújtott állami kamattámogatás hatását, mely idén a korábbi alacsony érdeklődés miatt kedvezőbb feltételekkel igényelhető.

A lakosság nettó hiteltörlesztői pozíciója ellenére **0,7 százalékkal nőtt egy hónap alatt a teljes hitelállomány.**³ Az állomány bővülésében szerepet játszott a forint gyengülése, **a svájci frank ugyanis február folyamán 3 százalékkal lett drágább a hazai devizában kifejezve.** Ennek megfelelően a szabad felhasználású jelzáloghitelek (1,4 százalék), a lakáscélú (0,8 százalék), és a gépjármű vásárlási (0,4 százalék) hitelek állománya emelkedett, miközben a

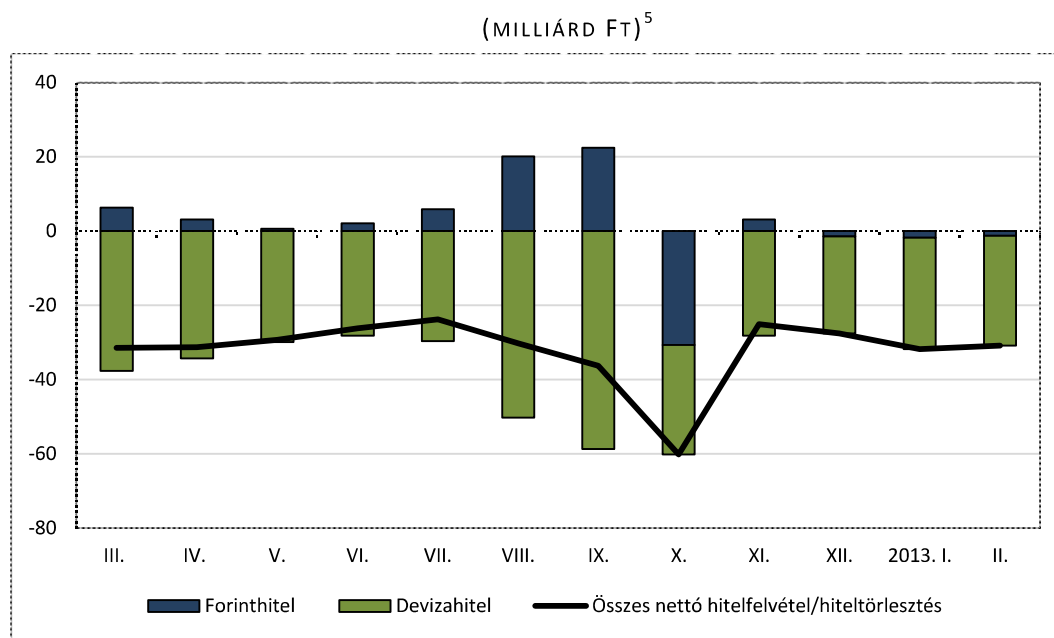
¹http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. április 2.)

²http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statisztikai_idosorok/hu0902_lakossagi_HUF.xls (letöltve: 2013. április 2.)

³http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. április 2.)

többi hiteltípust tekintve csökkenés történt. Éves bázison vizsgálva jelentős mértékű a leépülés, közel 15 százalékot zsugorodott a lakossági hitelállomány. Mindeközben a háztartások szezonálisan igazítva nettó 8 milliárd forint értékben helyeztek el betéteket februárban, ami visszaesést jelent az előző hónaphoz képest.⁴

1. ÁBRA: A HÁZTARTÁSOKKAL BONYOLÍTOTT NETTÓ HITELTRANZAKCIÓK SEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE

Forrás: MNB

Amellett, hogy a törlesztések csökkentették a lakosság kötelezettségeit, az MNB által megfigyelt tranzakciók egyúttal javították a háztartások finanszírozási mérlegét. Elsősorban a befektetési jegyek (76 milliárd forint) és a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok (25 milliárd forint) tranzakciói járultak hozzá a lakosság pénzügyi eszközeinek növekedéséhez.⁶ A jegybank kamatvágási ciklusával összhangban csökkentek a betéti kamatok, ami vonzóbbá tette a lakosság számára az egyéb befektetési formákat. Az értékpapírok állományának növekedésében szerepet játszott az Államadósság Kezelő Központ lakosság számára értékesített papírok népszerűsége. A Prémium Euró Magyar Államkötvényből nagyjából 48 milliárd forintnak megfelelő értékben vásároltak a háztartások február végéig, melyből nagyjából 12–12 milliárd forint köthető az idei év első két hónapjához.⁷

⁴http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. április 2.)

⁵ Az összes nettó hitelfelvétel/hiteltörlesztés szezonálisan kiigazított adatsora eltérhet az MNB által publikált hivatalos statisztikáktól, mivel az ábrán szereplő adatok a forinthitelek és a devizahitelek szezonálisan kiigazított adatsorának összegeként állnak elő, míg az MNB által közzétett adatsorok külön-külön lettek kiigazítva. Hosszú távon azonban a kapott adatsorok szisztematikusan nem térnek el egymástól.

⁶http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/x-monetaris-es-egyeb-merlegstatisztikak/monepstat_hu.xls (letöltve: 2013. április 2.)

⁷<http://akk.hu/object.66ef697c-2d04-4dee-a552-d90a75e8f17c.ivy> (letöltve: 2013. április 2.)

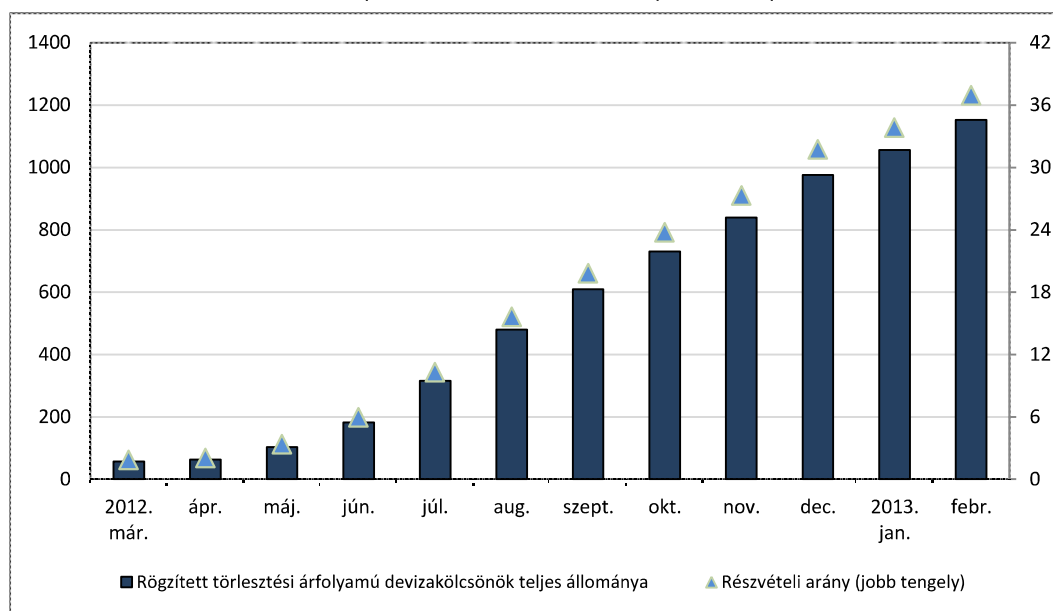
1. TÁBLÁZAT: A LAKOSSÁGI HITELÁLLOMÁNY NAGYSÁGA ÉS VÁLTOZÁSA HITELTÍPUSOK SZERINT (MILLIÁRD Ft, SZÁZALÉK)

	Személyi hitel	Lakáscélú hitel	Gépjármű vásárlási	Áru és egyéb fogy.-i	Szabad felh. jelzálogh.	Folyó- számla hitel	Egyéb hitel	Összes hitel
február	392	3516	365	38	2294	448	233	7287
1 hónap	-0,6%	0,8%	0,4%	-2,7%	1,4%	-0,7%	-0,3%	0,7%
3 hónap	-5,5%	0,8%	39,9%	-6,4%	1,5%	-1,2%	-2,3%	1,8%
1 év	-20,4%	-5,0%	17,7%	-18,6%	-4,7%	6,4%	-8,6%	-4,5%

Forrás: MNB

A devizaadósok számára lehetővé tett rögzített árfolyamon való törlesztés javíthatja a lakosság fizetési képességét, ami növelheti a bankszektor kockázattvállalási hajlandóságát. A PSZÁF adatai⁸ szerint februárban **közel 9 ezer fővel bővült az árfolyamgátat igénybevevők köre**, ami a belépők növekedési ütemének lassulását jelenti. De mivel az átlagos hitelösszeg magasabb volt, így az újonnan bevont hitelállomány meghaladta az előző havi adatot. Így összesen 1152 milliárd forint értékű deviza alapú jelzáloghitel törlesztési árfolyama került rögzítésre februárig, ami **a lehetséges devizahitel-állomány 37 százalékának felel meg**. A rögzített árfolyammal számított törlesztőrészlet feletti rész egy gyűjtőszámlán halmozódik, melynek kamatrészét a bank és az állam fele-fele arányban vállalja át. A gyűjtőszámlahitelek összesen 7,4 milliárd forint értékű kamat alól mentesültek február végéig. A részvételi arány növelése érdekében a kormány ismét meghosszabbította az igénylés határidejét, így még május 31-ig lehet csatlakozni a konstrukcióhoz.

2. ÁBRA: RÖGZÍTETT TÖRLESZTÉSI ÁRFOLYAMÚ DEVIZAKÖLCÖSÖNÖK TELJES ÁLLOMÁNYA (AKTUÁLIS ÁRFOLYAMON) ÉS A RÉSZVÉTELI ARÁNY (SZÁZALÉK) ALAKULÁSA

Forrás: PSZÁF

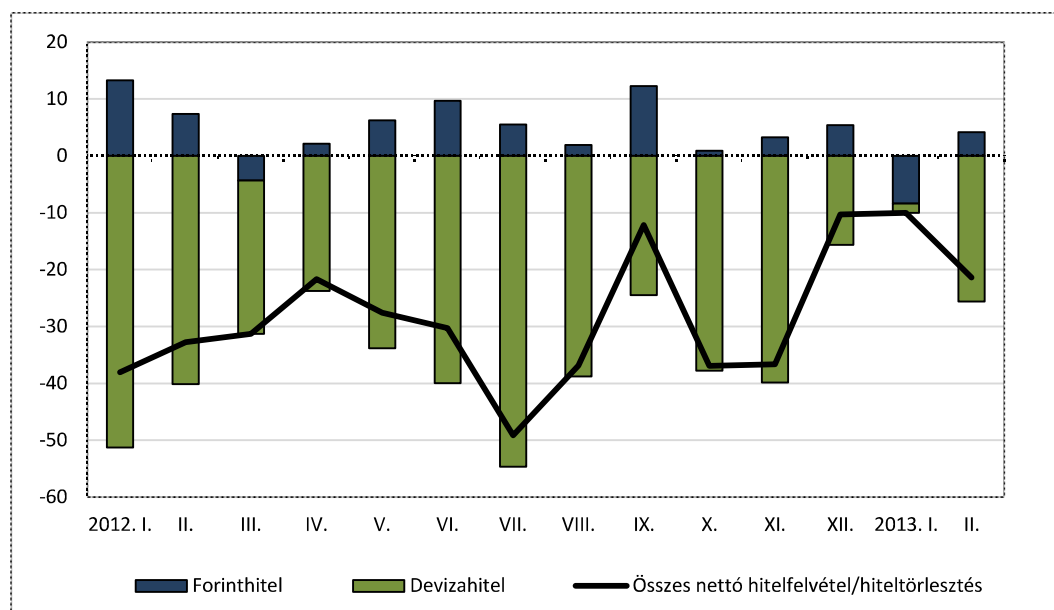
⁸ http://www.pszaf.hu/data/cms2355149/arfolyamgat_130228.xls (letöltve: 2013. április 8.)

Az egyes bankokat tekintve a portfolio.hu gyűjtése⁹ alapján a Raiffeisen Banknál regisztrált 60 százalékos belépési arány volt a legmagasabb, míg a többi bank nagyjából egyharmados részvételről számolt be. A hitelintézetek beszámolóí szerint a várakozásoknál alacsonyabb részvételi arány elsősorban a rendszer bonyolultságával, a rögzítést követően fizetendő törlesztőrészlet mértékének bizonytalanságával, valamint egy kedvezőbb adósmentő csomagra vonatkozó várakozásokkal függ össze.

1.1.2 A vállalati szegmens hitelezése

A vállalatok februárban a szezonális hatásoktól szűrt adat szerint **4 milliárd forinttal több forinthitelt vettek fel, mint amennyit igényeltek**. A deviza alapú hitelekkel illetően azonban továbbra is nettó hiteltörlesztő pozícióban voltak, összesen **26 milliárd forinttal haladta meg a hiteltörlesztés az új hitelek felvételét**.¹⁰ Eltekintve a folyószámla-hitelektől a hitelintézetek 169 milliárd forint értékben nyújtottak forinthitelt a vállalatok számára, melynek kétharmadát az 1 millió euró összeghatár feletti hitelek tették ki.¹¹ Az elmúlt egy évre visszatekintve mind a nettó hiteltranzakciókat, mind a bruttó kihelyezést illetően egy enyhén növekvő trend kirajzolódását láthatjuk.

3. ÁBRA: A VÁLLALATOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SZEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE (MILLIÁRD FORINT)

Forrás: MNB

⁹http://www.portfolio.hu/vallalatok/penzugy/mindenkit_lepipaltak_a_raiffeisen_devizahiteleseir.182340.html (letöltve: 2013. április 9.)

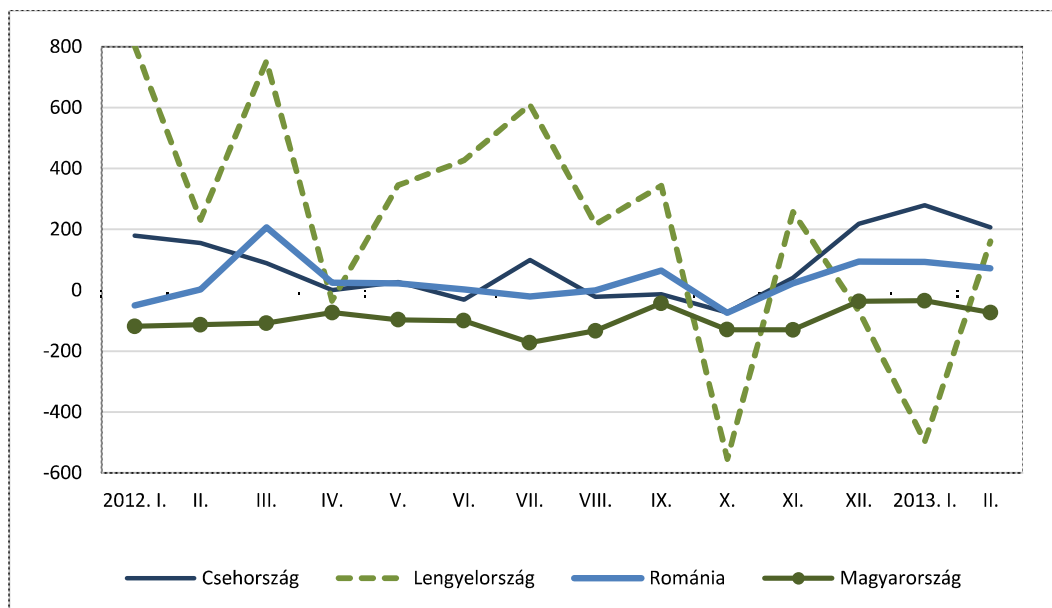
¹⁰http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. április 2.)

¹¹http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_HUF.xls (letöltve: 2013. április 2.)

A vállalatok februárban devizabetéteiket 1 milliárd forint értékben, forintbetéteik 31 milliárd forint értékben növelték.¹² Az MNB által nyilvántartott nyers finanszírozási adatokból azt is láthatjuk, hogy a bankbetétek mellett a befektetési jegyek is bővítették a vállalatok pénzügyi eszközeit, miközben tranzakcióból fakadóan csökkent az értékpapír-állomány.¹³ Az eddig publikált adatok alapján **nem következtethetünk a vállalati betétek jelentős részének külföldre helyezésére, melynek kockázata a tranzakciós illeték bevezetése kapcsán merült fel.** A pénzforgalom áthelyezése helyett feltehetően annak ésszerűsítésére törekedtek a cégek, vagy a 6000 forintos felső korlát miatt nem jelentett akkora mértékű terhet az illeték, hogy megérje nekik áthelyezni betéteiket külföldre.

A vállalati hitelezési adatok régiós összevetése arra mutat rá, hogy a környező országokhoz képest Magyarországon nagyobb mértékű a hitelezés visszaesése. A tavalyi év végétől Csehország és Románia hitelezési aktivitása fellendülést mutatott, míg hazánkban továbbra is nettó hiteltörlesztői pozícióban voltak a vállalatok. A 2012. végi visszaesést követően Lengyelországban is ismét pozitív volt a hiteltranzakciók nettó értéke. Februárban a szezonálisan kiigazított adatok szerint a Csehországban 207 millió eurónak, a Lengyelországban 161 millió eurónak, míg a Romániában 73 millió eurónak felelt meg a nettó hitelkihelyezés.

4. ÁBRA: A VÁLLALATOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK RÉGIÓS ÖSSZEJETÉSE (MILLIÓ EURÓ)

Forrás: ECB, Reuters, MNB, Száadvég-számítás

Megjegyzés: A hazai adatokat az MNB által közzétett, szezonálisan kiigazított adatok euróra való konvertálásával nyertük.

¹² http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. április 2.)

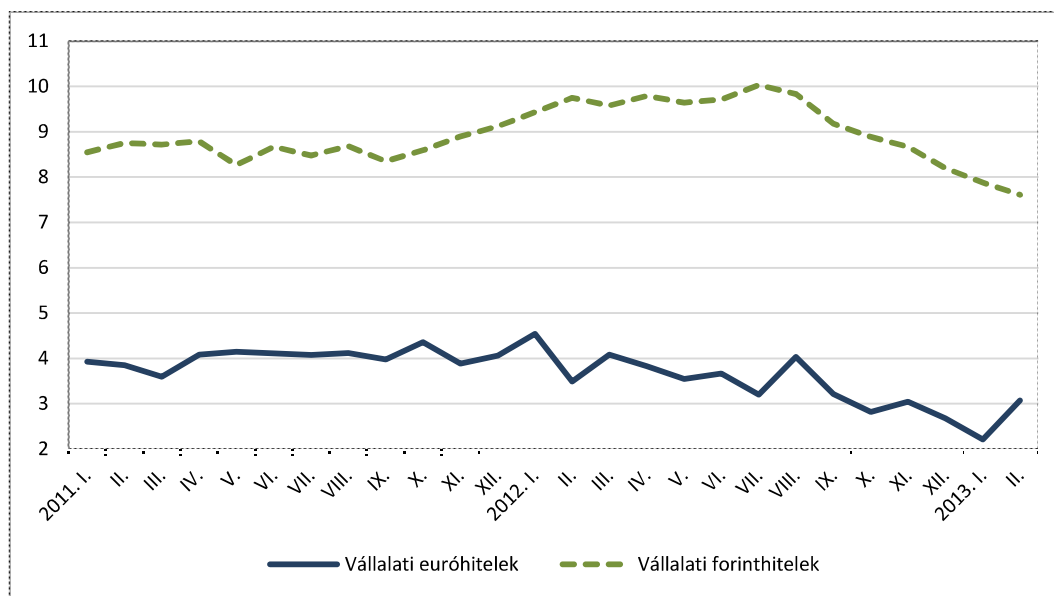
¹³ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/statistikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/x-monetaris-es-egyeb-merlegstatistikak/monepstat_hu.xls (letöltve: 2013. április 2.)

1.2 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés

Folytatódott a vállalati forinthitelek kamatainak mérséklődése február folyamán mind az újonnan, mind a korábban kihelyezett hitelek esetében, ami tükrözi a jegybank kamatcsökkentési sorozatát. Eközben az újonnan nyújtott deviza alapú hitelek kamatai jellemzően magasabbak voltak az előző hónaphoz képest, ami a megnövekedett kockázatok miatt következhetett be. A lakossági szegmensben denominációtól függetlenül ismét csökkentek a már fennálló hitelállomány kamatai, miközben az új hitelek drágábbak lettek.

Az MNB márciusban ismét csökkentette az alapkamat szintjét, így **jelenleg 5 százaléknak felel meg az irányadó kamat mértéke**, ami történelmi mélypontot jelent. A befektetők tartottak egy nagyobb kamatvágástól, így a 25 bázispontos csökkentést követően megnyugodott a piac. Az is kedvezően hatott a megítélésre, hogy a Monetáris Tanács kifejtette közleményében, hogy akkor kerülhet sor további kamatvágásra, ha továbbra is mérsékelt marad az inflációs nyomás, és csökken a pénzügyi piaci környezetet övező bizonytalanság. A tanács arra is rámutatott a márciusi inflációs jelentés kapcsán, hogy az export élénkülésével idén ismét megindulhat a növekedés. A jelentés szerint a belső kereslet fellendülésére ugyanakkor csak 2014-től lehet számítani. A tanács megítélése szerint a gyenge belső kereslet dezinflációs hatása jelentős, ami mérsékli a középtávú inflációs kockázatokat, a kockázati megítélés alakulása azonban érdemben befolyásolhatja a monetáris politika mozgásterét.

5. ÁBRA: A VÁLLALATI HITELKAMATOK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK)

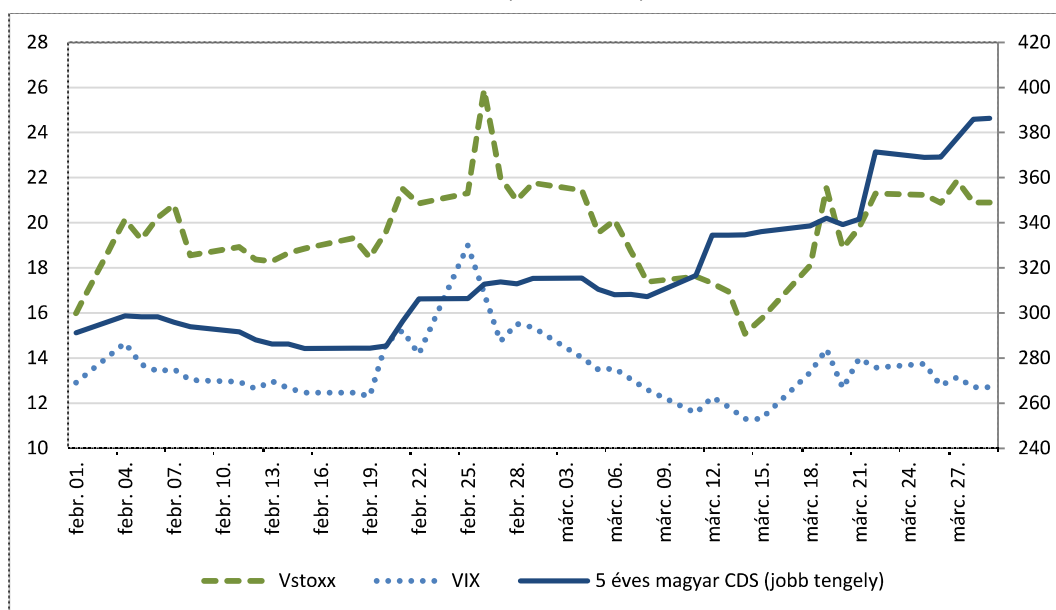

Forrás: MNB

A legfrissebb adatok a **hazai országgockázat romlását jelzik**. Az 5 éves CDS értéke 74 bázisponttal lett magasabb március folyamán, így a hónap végén 386 bázispontnak felelt meg. A forint árfolyama eközben az euróval szemben 3 százalékkal, a dollárral szemben 5

százalékkal lett gyengébb, melynek eredményeként egy euró 304, egy dollár 237 forintba került a hónap végén. A deviza swappontok – melyek a két deviza közötti hozamkülönbséget, illetve a kockázati felárat fejezik ki – a kamatcsökkentési ciklust követve csökkentek. Ennek eredményeként ismét növekedni kezdett a külföldi szereplők nettó swapállománya, ami devizalikviditási illetve megújítási kockázatokat hordoz magában. A befektetők kockázatvállalási hajlandóságát tükröző indexek ugyanakkor **a nemzetközi környezet kismértékű javulását** jelezték, amit a hónap közepén a ciprusi események törtek meg. Összességében így 3 százalékponttal lett alacsonyabb az S&P 500 részvényindex volatilitására épülő VIX „félelemindex”, mely az amerikai piac szereplőinek kockázati toleranciáját fejezi ki. A mutató európai megfelelője, az Euro Stoxx 50 indexre vonatkozó opciók alapján számított VStoxx értéke eközben változatlan maradt. A két mutató közötti rés újra növekedni kezdett, ami azt mutatja, hogy a befektetők ismét jobban bíznak az amerikai papírok teljesítményében, és a tengerentúli piacokon nagyobb mértékű kockázatot mernek csak vállalni.

6. ÁBRA: A KOCKÁZATVÁLLALÁS MÉRTÉKÉT JELZŐ INDEXEK (SZÁZALÉK) ÉS A HAZAI ORSZÁGKOCKÁZATOT KIFEJEZŐ MUTATÓ (BÁZISPONT) ALAKULÁSA

Forrás: Thomson Reuters, MNB

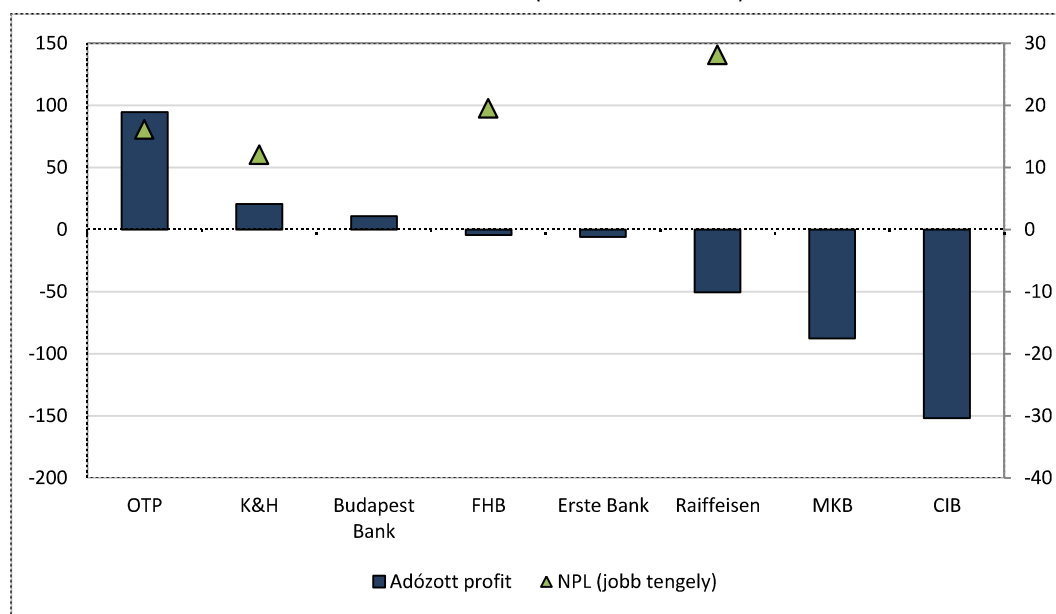
1.3 Az egyes bankok jövedelmezősége

2012-ben összesen 161 milliárd forintos veszteséget szenvedett el a bankszektor, ami 34 százalékkal kevesebb az előző évinél. Amennyiben kiszűrjük a végtörlesztés nagyjából 120 milliárd forintos közvetlen többletveszteséget okozó hatását, úgy a 2011. évi veszteségnél 30 százalékkal nagyobb negatív profitot rendelhetünk a bankszektorhoz. A PSZÁF számításai

szerint¹⁴ jelentős mértékű a jövedelmek polarizációja: a három legrosszabbul teljesítő bank összesített vesztesége 271 milliárd forintnak felelt meg. A nyereséges bankok által elért 146 milliárd forintos profit bő kétharmada pedig a három legerősebb bankhoz köthető. Az egyes bankok jellemzően a kamateredmény visszaeséséről számoltak be, amit a végtörlesztés miatt csökkenő állománnyal magyaráztak. Emellett az eredmények javulását, a mérlegfőösszegek zsugorodását, a kockázati költségek csökkenését emelik ki a bankok jelentéseikben, továbbá felhívják a figyelmet az árfolyamgát kedvező hatására.

Az OTP Bank 95 milliárd forintos adózott eredménye¹⁵ 17 százalékkal lett kevesebb az előző évihez képest, ami elsősorban a működési eredmény csökkenésének köszönhető. **A bevételek 6 százalékkal maradtak el a 2011. évitől**, ami elsősorban a nettó kamatmarzs 44 bázispontos csökkenésének, valamint a végtörlesztés miatt visszaeső kamatozó állományok okozta nettó kamatbevétel elmaradásának a következménye. A nettó kamatbevétel 11 százalékos visszaesését csak részben kompenzálta a díj- és jutalékbevételek minimális emelkedése, az egyéb nettó nem kamateredmény duplázódása és a költségek lefaragása. Kedvező ugyanakkor, hogy **a portfólióromlás üteme tovább lassult, mely mögött a bank szerint a stabilizálódó forint és az árfolyamgát növekvő igénybevétele áll.** Ennek eredményeként 5 milliárd forinttal csökkentek a kockázati költségek. A hitelállomány éves szinten 7 százalékkal lett kisebb, miközben a betét- és kötvényállomány stagnált. Ezen belül a lakossági betétek és kötvények állománya 7 százalékkal csökkent, amit a bank a lakosságnak kínált, kedvező kamatozású állampapírok kiszorító hatásával magyaráz.

7. ÁBRA: ADÓZOTT PROFIT (MILLIÁRD FORINT) 2012-BEN

Forrás: A bankok éves jelentései

¹⁴ http://www.pszaf.hu/data/cms2386922/hitint_gyors_2012dec.pdf (letöltve: 2013. április 2.)

¹⁵ https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/OTP_20124Q_h_final_jav.pdf (letöltve: 2013. április 2.)

Bár a **Raiffeisen Bank 51 milliárd forintos vesztesége**¹⁶ nagyjából a felét teszi ki az előző évinek, összességében a számok a működési feltételek romlására utalnak. A bank hitelállománya 6 százalékot zsugorodott, miközben a betétállománya 7,6 százalékkal lett nagyobb, így a hitel/betét arány 121,5 százalékról 106,2 százalékra csökkent egy év alatt. Jelentős mértékben emelkedett a bevételekre eső költségek aránya, és **az NPL-ráta 5,4 százalékponttal lett magasabb**. Az alkalmazottak létszáma 282 fővel csökkent, és a fiókok száma 9-cel lett kevesebb.

A K&H 21 milliárd forint adózás utáni nyereséget ért el, ami jelentős mértékű növekedés a 2011-ben elért 0,6 milliárd forintos profithoz képest.¹⁷ **Csökkent a nemteljesítő hitelek aránya (12 százalék), amiben a bank szerint az árfolyamgát is szerepet játszott.** Rendkívüli mértékben, mintegy **28 százalékkal csökkent ugyanakkor a nettó kamatbevétel**, mely így 74 milliárd forintnak felelt meg. A jelentés szerint **ez az esés főként a végtörlesztés miatt kialakult alacsonyabb hitelállomány, illetve a magas devizafinanszírozási költségek miatt következett be**. A hitelállomány 16,4 százalékkal lett kisebb, a betétek összege 4 százalékot esett, így a bank 70 százalékos hitel/betét mutatója rendkívül alacsony. Eközben nőttek a működési költségek, és a bankadó mértéke is jelentős volt, 15 milliárd forintnak felelt meg.

A Budapest Bank 11 milliárd forintnak megfelelő profitja¹⁸ kismértékben meghaladta az egy évvel korábbi számot. A javuló eredmény a bank jelentése szerint elsősorban a **csökkenő céltartalékképzésben** rejlik. A konzervatív hitelezési politika a szektor átlagánál jóval kedvezőbb portfólióminőséget eredményezett. A késedelmes hitelek alacsony arányához az is hozzájárult, hogy a 25 százalékos hitelelengedési és forintosítási programot a bank kedvező forinthitelekkel támogatta. A kedvező portfólióminőség ellenére **a bank bevételei 10 százalékkal csökkentek**, ami mögött a hitelállomány 9 százalékos mérséklődése áll. A hitel/betét arány 85 százaléknak felelt meg.

Az FHB vesztesége ötödével, 4,5 milliárd forintra csökkent 2012-re.¹⁹ A nettó kamatbevétel **13,7 százalékot esett**, az összes bevétel 26,1 százalékkal lett kevesebb. Emellett ugyanakkor a működési költségek (–10,3 százalék) és a hitelezési veszteség (–51 százalék) is mérséklődött. Az ügyfélhitelek állománya egy év alatt 11,5 százalékkal csökkent, miközben a betétállomány 5,5 százalékot zsugorodott. Az átlagos foglalkoztatotti létszám 66 fővel lett kevesebb.

¹⁶http://www.rbinternational.com/eBusiness/01_template1/826124957350877869-826099894069199559-895889470774502844-NA-1-NA.html (letöltve: április 10.)

¹⁷https://www.kh.hu/publish/kh/hu/khcsoport/sajtokozlemenye/2013/2013_I_negyedev/20_5_milliard_forint_adozas_utani_profit_a_K_H_Bankcsoportal_10_1-os_t_kearanyos_megterueles_2012-ben_1_9_milliard_forint_a_K_H_Biztosito_adozas_utani_eredmenye_.html (letöltve: 2013. április 2.)

¹⁸http://www.budapestbank.hu/info/sajtoszoba/images/attach/Budapest_Bank_eves_eredmeny_2012_sajtokozlemenye_130327.pdf (letöltve: 2013. április 2.)

¹⁹https://www.fhb.hu/tarsasag/Penzugyi-adatok/Jelentesek/FHB_2012Q4_20130314_H.pdf (letöltve: 2013. április 2.)

Az Erste Bank adózott eredménye –11 milliárd forintot tett ki,²⁰ ami lényeges javulás az előző évi 148 milliárd forintos veszteséghez képest. **A nettó kamateredmény 12 százalékot esett egy év alatt,** a bevételi oldal csökkenése mellett a ráfordítások is növekedtek. A kamatbevételek visszaesését a bank **a magas jövedelmezőségű svájci frank alapú hitelportfóliójának a végtörlesztések hatására történő csökkenésével** magyarázza jelentésében. Az ügyfélhitelek állománya 21 százalékkal lett kevesebb, miközben a betétállomány 13 százalékkal emelkedett. A kevesebb új hitelfolyósítás okát a bank a szigorított hitelezésben és az alacsonyabb piaci keresletben látja.

Az MKB Bank 2012-ben 88 milliárd forintos veszteséget ért el²¹ az előző évi 121 milliárd forintos negatív eredmény után. A veszteség elsősorban a megképzett értékvesztések és céltartalékok, a bankadó, illetve a bank befektetéseinek elszámolt értékvesztés következménye. A bank **nettó kamatjövedelme 17 százalékkal lett kevesebb** az előző évinél. A kamatozó eszközök állományának zsugorodása az értékvesztések volumenének növekedése, valamint a hitelek bruttó értékének csökkenése miatt következett be.

A CIB anyabankja, az Intesa Sanpaolo 2012-ben 102 milliárd forint értékben juttatott tőkét a magyar leányvállalatnak, ami biztosította a csoport erős tőke megfelelését, miközben a likviditási pozíciója is stabil maradt. A bank ugyanakkor kifejtette jelentésében, hogy eredményét erős nyomás alatt tartotta a romló belső és külső környezet, a késedelmes hitelek arányának növekedése, a növekvő finanszírozási költségek és a bankadó. Mindezek eredményeként **2012-ben 152 milliárd forintos veszteséget szenvedett el** a hitelintézet.²² A bankadó mértéke 11 milliárd forintnak felelt meg, ami a bevételek 14 százalékát emésztette fel. Az értékvesztés és a céltartalékok összege az adózás utáni veszteséget meghaladó mértékű (156 milliárd forint).

²⁰ http://www.erstebank.hu/static/internet/download/evesbeszamolo_EBH_2012.pdf (letöltve: 2013. április 2.)

²¹

http://www.mkb.hu/dl/media/group_463afc792a1fd/group_46e7a0856ede6/group_515ed0d02d45b/item_4417.pdf (letöltve: 2013. április 2.)

²² http://www.cib.hu/system/files/server?file=Eves_jelentes/CIB_es_leany_besz_2012.pdf&type=related (letöltve: 2013. április 2.)

2 Elemzés: Az MNB Növekedési Hitel Programjának piaci megítélése

Az MNB áprilisban bejelentett Növekedési Hitel Programja három pilléren alapul.²³ Az első pillér keretében a **jegybank ellátja a kis-és középvállalatokat kedvezményes kamatozású hitellel** (0 százalékos refinanszírozási hitel összesen 250 milliárd forint értékben) a beruházások élénkítése érdekében. A hitelt a tervek szerint fix feláron lehet majd igényelni, melynek mértékét a jegybank előzetesen 2 százalékban állapította meg. Emellett a **KKV szektor szereplői számára lehetőség nyílik arra, hogy devizahiteleiket forintra váltsák**, melynek finanszírozásához ugyancsak olcsó hitel (0 százalékos refinanszírozási hitel összesen 250 milliárd forint értékben) állna rendelkezésre. Annak érdekében, hogy a devizahitelek átváltása ne okozza a forint gyengülését, a jegybank a devizatartalék terhére devizát bocsát rendelkezésre a hitelintézetek számára. A program első két pontjának részletei, a kedvezményes hitelezés feltételei, illetve a felár mértéke a jegybank vezetése és a pénzintézetek közötti egyeztetések során kerül meghatározásra. **A gazdaság sérülékenységének mérséklése érdekében a jegybank harmadik lépésként 1000 milliárd forinttal kívánja csökkenteni a nemzetgazdaság rövid lejáratú külső adósságának állományát**, mely során a forintárfolyam stabilitásának megtartása érdekében ugyancsak **rendelkezésre áll a devizatartalék terhére**. A program így a devizatartalékot összesen 1+3 milliárd euróval csökkentené. Az elképzelés szerint ez az intézkedés mérsékelné a külpiaci sérülékenységet, illetve vele párhuzamosan a kéthetes jegybanki kötvényállomány is csökkenne.

A piac programról alkotott véleményének felmérése érdekében megkérdeztünk néhány elemzőt és pénzügyi szakembert a kihirdetést követő napokban, hogy mit gondolnak az eddig nyilvánosságra hozott tervekről. A felmérés eredménye az alábbiak szerint foglalható össze az egyes pillérekre vonatkozóan.

- I. pillér: kedvezményes kamatozású jegybanki refinanszírozás nyújtása a KKV szektor részére
 - A programról megkérdezett 6 válaszadó mindegyike **egyértéktett azzal, hogy a KKV szektor prioritást élvez.**
 - Emellett a kedvezményes kamatozású jegybanki refinanszírozás **250 milliárd forintos keretösszegét is megfelelő mértékűnek tartották.** Néhányan lehetségesnek tartanak a program későbbi folytatását, mely során azonban kritikus az első kör eredményeinek megfelelő módon történő értékelése.

²³

http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Sajtoszoba/Sajtoszobakozlomenyek/hatteranyag_20130404_hu.pdf (letöltve: 2013. április 4.)

- A válaszadók egyöntetű véleménye szerint azonban **a hitelintézetek többségének nem éri meg 2 százalékos kamatmarzssal hitelt nyújtania**. Ennek okát abban látják, hogy a KKV szektorban ennél magasabb marzs indokolt, a kamatfelár mindig a vállalt kockázattal arányosan szemlélhető.
- Azt is megkérdeztük, hogy mely ágazatok vállalatait lenne érdemes a refinanszírozási program keretében támogatni. Volt olyan elemző, aki kiemelte a mezőgazdaságot és az élelmiszeripart, volt aki az exportszektor, illetve a beszállítói (beleértve ebbe az implicit exportot is, vagyis a külföldiek által helyben fogyasztott szolgáltatásokat is) szektort hangsúlyozta. Többen is hozzátették, hogy **nem kellene szigorúan venni az ágazati korlátokat**. Véleményük szerint nem ágazatokat kellene meghatározni, hanem jó projekteket finanszírozni, melynek kiválasztására a banki hitelbírálok lehetnének alkalmasak.
- **A refinanszírozási program várható kihasználtságát illetően a válaszadók többsége 100 százalékosra becsülte**, míg egyvalaki csak 20 százalékos részvételt jósol. Egyesek szerint a már eddig is hitelezett cégek finanszírozása fog dominálni. Az egyik szakértő szerint szinte kizárt, hogy minden arbitrázs-lehetőséget ki lehessen küszöbölni, ezért a bankoknak érdekükben áll majd a jó ügyfeleknek „kreált” beruházási célokkal hitelezni.
- A válaszadók szerint a refinanszírozási program **nem fog közvetlen veszteséget okozni a jegybank számára, ám egyesek szerint a rossz hitelezésnek lehetnek negatív hatásai**. Az egyik szakember lát arra esélyt, hogy a már valamelyest alacsonyabb tartalékszint mellett, a választások előtt koncentrált támadások érijék az állampapírpiacot (akár kombinálva a devizapiaccal). Ebben az esetben a kamatpálya is komoly fordulatot vehet, ami nagymértékben befolyásolná a jegybanki eredményt.
- Azzal, hogy **a refinanszírozási program növelni fogja az új hitelkihelyezések mértékét**, a válaszadók 50 százaléka értett egyet, ám többségük szerint **ennek nem lesz érdemi hatása** a gazdasági növekedésre vonatkozóan. Egyes vélemények szerint az ügyfelek nem megfelelő módon történő kiválasztása egy késleltetett kockázati problémát generálhat a rendszerben.
- A hitelportfólió minősége a válaszadók 50 százaléka szerint lehet jobb a programnak köszönhetően, ám ebben az esetben is csak kismértékű és átmeneti javulást jósolnak az elemzők, ami a rosszul teljesítő adósoknak nyújtott kedvező kamatozású hitel hatására fog bekövetkezni.
- A válaszadók fele szerint **az olcsó jegybanki hitel nyújtása definíció szerint a kettős kamatláb létrejöttét jelenti, ám nem feltétlenül okoz majd problémát**. Mint ahogy az MNB közleményében is kitért rá, a programnak célzottsága, mérete és egyszeri jellege miatt feltehetően nem lesz következménye a monetáris politikára vonatkozóan.

II. pillér: a KKV devizahitelek forintra váltásának kedvezményessé tétele

- **A KKV devizahitelek forintra váltásának kedvezményessé tételével a válaszadók 40 százaléka értett egyet.** A II. pillért kedvezőnek megítélő szakember véleménye szerint ez a lehetőség elsősorban az euróalapú adóssággal rendelkező életképes vállalkozások számára lehet hasznos, mert ők már tipikusan válság utáni kamatfelárakat fizetnek devizában is, és a hitelszerződések többszöri megújítása/újrátárgyalása/bankcseréje miatt a bázisárfolyamuk is magasabb. A devizahittel rendelkező vállalkozások kimentését ellenző szakember szerint nem véletlen, hogy a fogyasztóvédelmi szabályok nem vonatkoznak vállalkozásokra. A vállalkozás működtetésének része a kockázat vállalása, amibe beletartozik a devizakockázat is. Egyes vélemények szerint az intézkedés haszna nem haladja meg a költségeit.
- **A 250 milliárd forintos keretösszeget a piaci elemzők megfelelő mértékűnek tartották.** Az egyik szakvélemény szerint pozitív visszajelzések esetén érdemes lehet bővíteni a keretet.
- A program kihasználtságára vonatkozó kérdésre vegyes válaszok érkeztek, a válaszadók egyik fele 100 százalékos, a másik fele 20-25 százalékos részvételt jósolt.
- Azzal, hogy **a KKV devizahitelek forintra váltása hozzájárul a hitelezés ösztönzéséhez, a válaszadók 40 százaléka értett egyet,** és ez esetben is említésre került a késleltetett kockázati probléma kialakulásának veszélye.

III. pillér: FX-swap keret nyújtása a rövid külső adósság csökkentéséhez

- **A rövid külső adósság csökkentését célzó FX-swap keret nyújtását a válaszadók 60 százaléka ítélte kedvezőnek.** A veszélyeket illetően említésre került az, hogy a jegybank piacra való belépése csökkentheti az anyabankok magyar piac iránti elkötelezettségét. Egy másik vélemény szerint ez csak egy gesztusértékű jelzés, erős ösztönzők hiányában nem lesz érdemi hatása.
- **A válaszadók 67 százaléka szerint a program a terveknek megfelelően valóban csökkenteni fogja a gazdaság sérülékenységet,** de többnyire egyetértettek abban, hogy **csekély mértékű lesz a hatása.** Egy szakember szerint a KKV-k megsegítése helyett a lakossági hitelek kimentése sokkal fontosabb lenne.
- **A devizatartalékra vonatkozó kérdésre azt válaszolták, hogy a befektetői elvárásoknak is megfelelő optimális szint 25–30 milliárd euró lenne.** Egyvalaki hozzátette, hogy ésszerű, bizalomépítő politika, és értelmes felhasználás esetén csökkenthető fokozatosan a tartalék, de 25 milliárd euró alatt még így is veszélyes tartományokba érnénk.

A program I. pillérének kereteit tehát alapvetően pozitívan fogadták az általunk megkérdezett szakemberek, azonban szerintük sok múlik a hitelnyújtás feltételein, és a kamatmarzs 2 százalékos szintje is problémás lehet. Az egyik szakértő összességében úgy

látta, hogy a vállalkozások szerint nem a kamatszint a hitelezés beindulásának kerékkötője, hanem sokkal inkább a kereslet. Meglátása szerint a jegybanki alapkamat eddigi csökkentései is ezt igazolják. Véleménye szerint, ha nem lesz keresletnövekedés, akkor a vállalkozások hitelkérelmei ugyanúgy elbuknak majd a banki hitelbírálaton, mint eddig. A program II. és III. pillérével ugyanakkor a válaszadóknak csak a 40, illetve 60 százaléka értett egyet.

3 Elemzés: Fiókosodás a hitelintézeti szektorban

A Fióktv.²⁴ 2. § b) pontja értelmében a fióktelep „a külföldi vállalkozás jogi személyiséggel nem rendelkező, gazdálkodási önállósággal felruházott olyan szervezeti egysége, amelyet önálló cégformaként a belföldi cégnyilvántartásban a külföldi vállalkozás fióktelepeként bejegyeztek”. A fióktelep tehát az anyavállalat szerves részét képezi, nem tekinthető különálló jogi egységnek.

Az EU-csatlakozást megelőzően az uniós székhellyel rendelkező hitelintézetek leányvállalatként, vagyis részvénytársasági formában működő gazdasági társaságok útján léptek be a hazai piacra. Jellemzően azért választották ezt a formát a fióktelep alapításával szemben, mivel utóbbi esetén külön dotációs tőke²⁵ előírás és engedélyezési kötelezettség lett volna szükséges, továbbá a kialakulatlan joggyakorlat kockázata is felmerült. A csatlakozást követően az „Egységes Európai Útleveél” (1993) elve szerint – mely az engedélyek kölcsönös elismerését és egyenértékűségét jelenti, és ezzel a külföldi szolgáltatók hazai fióknyitásának adminisztratív akadályait hivatott ledönteni – az EU pénzügyi szolgáltatói háromféleképpen jelenhetnek meg egy másik uniós országban tevékenységükkel: leányvállalat alapításával, fióktelep létrehozásával vagy határon átnyúló szolgáltatás²⁶ keretében. Ezzel az EU tagállamaiban székhellyel rendelkező hitelintézetek előtt megnyílt annak a lehetősége, hogy külön a PSZÁF engedélyezési eljárása nélkül, bejelentési eljárás lefolytatásával létesítsenek fióktelep formájában pénzügyi intézményt hazánkban.

A külföldi tulajdonú hitelintézetek szemszögét vizsgálva emellett azonban számos más tényezőt is érdemes figyelembe venni a piacra lépés módjának kiválasztása, illetve a fiókteleppé alakulás fontolgatása során:

- A fióktelep számára az átalakulást követően **megszűnik számos adminisztratív költség**. Lényegesen **kisebb az adatszolgáltatási kötelezettség**, továbbá nincs szükség vezetőtestületek (Igazgatóság, Felügyelő Bizottság) fenntartására.
- A leányvállalattal szemben a fióktelep előnye, hogy elsődlegesen a hitelintézet székhelye szerint illetékes felügyelet ellenőrzése alatt áll. A hatáskör megoszlik a székhely szerinti ország és a szolgáltatásnyújtás helye szerinti állam hatóságai között. **A prudenciális (azaz a biztonságos működést szem előtt tartó) felügyelet a székhely**

²⁴ 1997. évi CXXXII. törvény a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviseleteiről

²⁵ A dotációs tőke a fióktelep létesítéséhez és működéséhez az alapító által tartósan, korlátlanul, tehermentesen a fióktelep szabad rendelkezésére bocsátott tőke.

²⁶ Határon átnyúló szolgáltatás esetén a szolgáltatásnyújtás nem a szolgáltatást nyújtó szervezet székhelyével azonos országban történik, és a szolgáltatást igénybe vevő ügyfél telephelye vagy állandó lakhelye sem abban az országban van, amelyben a szolgáltatást nyújtó székhelye.

szerinti ország hatóságához tartozik, mely mellett a befogadó ország is felléphet a fiókteleppel szemben abban az esetben, ha úgy ítéli meg, hogy annak jogszabálysértő működése súlyosan veszélyezteti a pénzügyi stabilitást vagy az ügyfelek érdekeit.²⁷ **A befogadó állam hatósága elsősorban fogyasztóvédelmi jogosítványokkal rendelkezik, mely mellett ellátja a pénzmosás megelőzésének és megakadályozásának, valamint a likviditás²⁸ felügyeletét.** A fióktelep formájában jelen lévő hitelintézet számára ez a hatóságokkal való egyszerűbb kapcsolattartást vonja maga után. Amennyiben leányvállalatként jelenik meg több országban, úgy számos felügylettel kell egyeztetnie működése során. Ezzel ellentétben, ha a hitelintézet a központosított fiókhálózati formát választja, akkor elsősorban a saját országában lévő hatóságokkal kell kapcsolatot tartania.

- A leányvállalatoknak a Bazel II. követelményeknek önálló intézményként kell megfelelniük, míg **a fióktelepek a külföldi bank tőkemegfelelési programjába számítanak bele.** Ennek megfelelően a nagykockázat²⁹ vállalására vonatkozó korlátozás sem érvényes külön az egyes fióktelepekre. Így bár a tőkeáramlás szempontjából valóban rugalmasabb valamelyest a központosított fiókhálózati forma, ennek hatása a gyakorlatban csekély, a kockázatok és jövedelmek átcsoportosítása az leánybankok esetén is megoldható.
- Fióktelep esetén **egyszerűbb a kivonulás**, nem szükséges felszámolási eljárást indítani, csak be kell jelenteni a fióktelep megszüntetését. A PSZÁF megítélése szerint egy leánybank fiókteleppé alakulása esetén nincs szó arról, hogy a kivonulást készítenék elő, sokkal inkább a kedvezőbb működési feltételek lehetnek meghatározóak.
- A fióktelep és a leányvállalat között az is különbséget jelent, hogy **az anyacég a fióktelepért korlátlan és egyetemleges felelősséget vállal**, míg a leányvállalatát tekintve korlátozott a felelőssége. Az ebből származó előny azonban egyúttal bizalmi veszteséggel is jár. A hitelintézetek számára fontos, hogy az ügyfelek bízzanak elkötelezettségükben, hosszú távú jelenlétükben. Ebből a szempontból a leányvállalati forma előnyösebb.
- További különbséget jelent az is, hogy mivel a fióktelep az anyavállalat szerves részét képezi, így **a keletkező gazdasági profit olyan, mintha az anyavállalat profitja lenne, és azt nem osztalékként kell az anyavállalathoz visszajuttatni.** Amennyiben azonban a leányvállalat által az anyavállalatnak fizetett osztalékon nincs forrásadó, és a kettős adóztatást mentesítéssel el lehet kerülni, akkor a beruházáson jelentkező, átlagos

²⁷ A rendszerszinten jelentős fióktelep (melynek egyik feltétele a betétállományból való 2 százalékot meghaladó piaci részesedés) esetén a befogadó ország felügyelete részt vehet a bank felügyeleti kollégiumának ülésein.

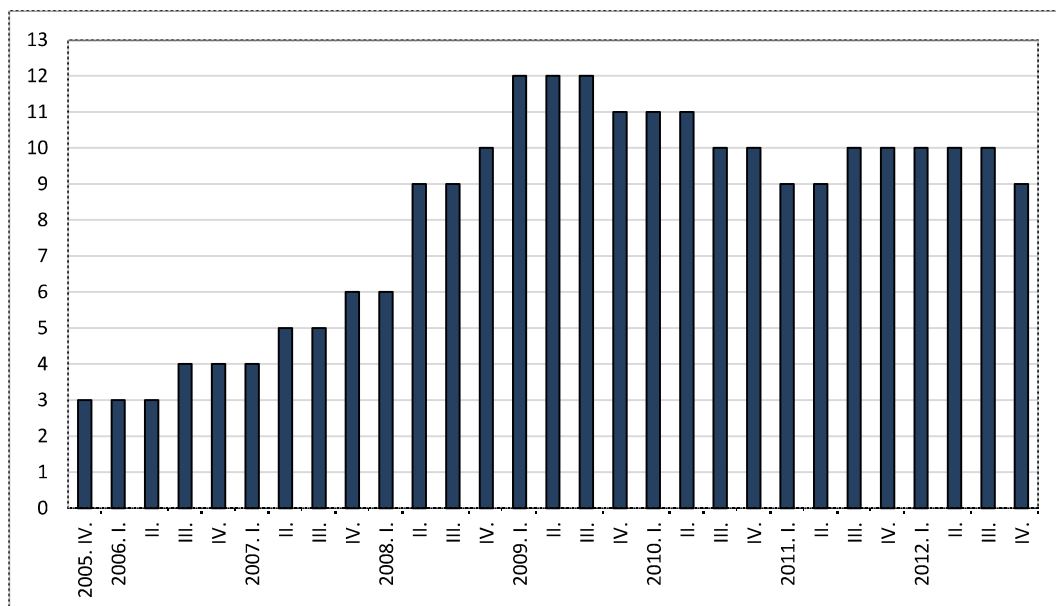
²⁸ A Bazel III bevezetésével a likviditás felügyelete is a székhely szerinti hatósághoz fog tartozni.

²⁹ Nagy kockázat vállalásának minősül az egy ügyféllel vagy ügyfélcsoporttal szembeni, a hitelezési kockázat tőkekövetelményének sztenderd módszerrel történő számításakor figyelembe veendő kitettség, ha annak értéke eléri a hitelintézet szavatoló tőkéjének legalább tíz százalékát.

effektív adókulcs megegyezik a leányvállalat és a fióktelep esetén.³⁰ Így a gyakorlatban ennek a szempontnak is csekély lehet a jelentősége.

A pozitív érvek túlsúlya ellenére mégis relatív kevés hitelintézet választotta ezt a formát. Bár az uniós csatlakozást követően növekedett a fióktelepek száma, 2009 óta nem volt tapasztalható növekedés.

8. ÁBRA: A FIÓKTELEPEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA

Forrás: PSZÁF

2012. december 31-én 9 fióktelep, 35 részvénytársasági formában működő hitelintézet (bankszektor), 128 takarékszövetkezet és 3 szakosított hitelintézet (MFB, EXIM, KELER) alkotta a hitelintézeti szektort.

2. TÁBLÁZAT: A HITELINTÉZETI FIÓKTELEPEK LISTÁJA 2012.12.31-ÉN

1	AXA Bank Europe SA Magyarországi Fióktelepe
2	Banco Primus Fióktelep Magyarország
3	BNP PARIBAS Magyarországi Fióktelepe
4	BNP Paribas Securities Services Magyarországi Fióktelepe
5	Citibank Europe plc. Magyarországi Fióktelepe
6	Cofidis Magyarországi Fióktelepe
7	Deutsche Bank AG Magyarországi Fióktelepe
8	ING Bank N.V. Magyarországi Fióktelepe
9	Oberbank AG Magyarországi Fióktelep

Forrás: PSZÁF

³⁰ Csomós Balázs (2010): A határokon átnyúló egyesülések adóvonatkozásai és azok hatásai a vállalat beruházásainak értékére. Hitelintézeti Szemle. kilencedik évfolyam, 3. szám.

Általánosságban elmondható, hogy a **nagyobb ügyfelekre (vállalati üzletág) fókuszáló bankok számára kedvezőbb a központosított modell**, mely rugalmasabb a likviditási és hitelkockázatok tekintetében, és a finanszírozási költségek is alacsonyabbak a tőke könnyebb mozgathatósága végett. Ezzel ellentétben a **decentralizált leánybanki struktúra kedvezőbb lehet egy a lakossági ügyfeleket kiszolgáló bank számára** a piac közelsége és az ügyfelek bizalmának megnyerése révén. A lakossági ügyfeleket kiszolgáló hitelintézetnek több fiókra van szüksége, és a működési formától függetlenül célszerű egy központi szervezetet fenntartania, mely ellátja pl. a belső ellenőrzést. Mindezek ellenére létezik olyan fióktelep Magyarországon, mely lakossági ügyfelek szolgál ki (Citibank). A leánybanki forma mellett szól tehát az ügyfelek bizalmának megnyerése, a piac közelsége és a hatékonyabb vállalatirányítás.

Egy leánybank fiókteleppé alakítása a gyakorlatban úgy történik, hogy a külföldi anyabank új fióktelepet alapít, és ezzel párhuzamosan megszünteti az addig részvénytársaságként működő hitelintézetet. A leánybank ilyenkor átadja tevékenységét és annak feltételeit (ügyfélállomány, alkalmazottak, eszközök stb.), a korábbi leánybank pedig visszaadja felügyeleti engedélyét és lefolytatja a végelszámolási eljárást.

Az ING Bank Zrt. 2008 őszén olvadt be ilyen módon a holland ING Bank N. V. anyavállalatba, mely lépéssel egyidejűleg meg is szűnt. 2008 októbere óta az ING Bank N.V. immár nem a helyi leányintézményén, hanem az itteni fióktelepén keresztül végzi Magyarországon üzleti tevékenységét.

Dr. Salgó István, az ING Bank N.V. Magyarországi fióktelepének a vezérigazgatója jelentős könnyebbségnek ítélte meg, hogy az átalakulást követően már az ING Bank N.V. limitjeit kellett figyelembe venniük. Kockázati szempontból azt is lényegesnek tekintette, hogy a magyarországi leánybanknak korábban nem volt külön minősítése, az anyavállalatnak viszont van. Számos adminisztratív kötelezettségünk is megszűnik. Azt is fontosnak tartotta, hogy a Bázeli II. követelményeknek sem önálló intézményként kell eleget tenniük. Továbbá kiemelte, hogy a leánybank több mint 200 jelentést készített évente a PSZÁF-nak és az MNB-nek, mely kötelezettségek jelentősen mérséklődnek, a jelentések száma 100 alá csökkent. Mindezek alapján a következőképpen összegezte érveléseit: „A fióktelep előnyösebb működést, a felszabaduló kapacitások és az új termékek pedig nagyobb teret és lehetőséget biztosítanak nekünk az ügyfelek kiszolgálásában.”³¹

A PSZÁF megítélése szerint **nincs erős fiókosodási tendencia, és egyébként sem tekinthető kockázatnak ez a folyamat, sokkal inkább egy strukturális átalakulásnak lehetünk tanúi.** A magyar bankrendszer ez által nem lesz kevésbé biztonságos, legfeljebb a nemzeti kontrol

³¹ Fiókteleppé alakult a magyarországi ING Bank – interjú. Magyar Bankszövetség E-hírlevél, 2008. szeptember 30.

sérüléséről beszélhetünk. A kialakulóban lévő struktúra számos országban működik már, Észtországban például a svéd hitelintézetek fióktelepei a hazinál lényegesen magasabb piaci részesedéssel rendelkeznek. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy ezeknek a külföldi hitelintézeteknek korlátlan a felelősségük a fogadó országban, miközben válságos időszakban a leányvállalatokat elvileg egyszerűbb leválasztani az anyacégtől. Bizonyos elméleti megfontolások szerint egy gyenge gazdaság esetén kedvezőbbnek tekinthető a centralizált modell az erősebb anyabanki támogatás miatt, továbbá nagyobb a sokk-ellenállóképessége a tőke rugalmasabb mozgathatósága miatt.³² Mindazonáltal **a PSZÁF figyelemmel kíséri a fiókosodás mellett szóló érvek erősödését.** Ilyen érv lehet a kialakulóban lévő bankunió is. A benne működő intézményeket ugyanis a piac biztonságosabbnak ítélné, és a leányvállalattal szemben egy fióktelep esetén közvetlen lenne a kapcsolat a bankunióval.

³² IMF (2011): Subsidiaries or Branches: Does One Size Fit All? IMF Staff Discussion Note (<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=24165.0>, letöltve: 2013. április 4.)